

Izhaja vsaki četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" ^{1/4} . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" ^{1/4} . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopiši se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 2.

V Mariboru 13. januarja 1870.

Tečaj IV.

Gospodu Hermanu in našim slovenskim poslancem!

Srčna zahvala Vam tudi od naš vaših volilcev za vaše pogumno obnašanje v blagor Slovencev. Vaš neprestrašen glas nas budi in oživilja. Ponosno in trdno kakor gora, krog ktere prebivamo in ki gleda daleč čez meje slovenske, se oziramo na Vas in stojimo z Vami za vse pravične tirjatve Slovencev. Živeli Herman! Živeli slovenski poslanci! Živela zedinjena Slovenija!

Sv. Donat pri Rogateu 1. januarja 1870.

Bele Anton, srenjski predstojnik; Egartner Nace, srenjski svetovalec; Kitak Juri, srenjski svetovalec; Mikuš Nace, Gobeč Jakob, Hajšek Juri, Kitak Martin, Bakšek Jakob, Fric Luka, Zelenšek Miha, Mikolič Matija, srenjski odborniki, in Žumer Joža, posestnik.

Knjižica dr. Adolfa Fischhafa.

(Dalje.)

Ko je pisatelj Slovane avstrijske sploh popisal, začne jih popisovati posamezno in sicer najprej

Čehe,

kterih je na Českem blizu 3,170,000, an Moravskem 1,440,000, v Šleziji 100,000, v Ogerski 1,790,000 (Slovakov), v drugih kronovinah pa 30,000, tedaj vseh skupej okolo 6,550,000. O Čehih pravi, da noben narod v Avstriji ni boljši Avstrijan kakor česki; propad Avstrije pa bi bil tudi propad Čehov, kajti ločeni od drugih Slovanov živijo celo obdani od Nemcev, v Nemčiji pa bi se gotovo tako sčasoma potopiti morali, kakor so se potopili vsi Slovani, ki so stanovali ali še stanujejo v nemških pokrajinah. Njihova častiželjnost je, se postaviti na čelo avstrijskih Slovanov, in ker jim to najbolj brani dualizem, zato so njegovi največi nasprotniki, in že l. 1848 so z nemškimi centralisti podpirali vlado do tega, da so se Madjari poteptali. Enotni zastop cele avstrijske države v skupnem državnem zboru, to je njihova misel. Delali so do tega, da bi se zbrali zastopniki 16 milijonov avstrijskih Slovanov v jeden zbor, ker le tako bi se poravnal njih kvar geografičnega razcepanja, ker vendar tega doseči niso mogli, so stopili nazaj, in se samo branijo dobro zavarovani napadom nemškim. Zlo hudo jih je razžalil Schmerlingov po februarški ustavi napravljen volilni red za deželni zbor, kajti Čehi, katerih je na Českem tri petine, na Moravskem pa tri četrtnine, so po tem volilnem redu v deželnih zborih v manjšini. Ni se tedaj čnditi, ker vidijo po krivičnih potih nemško gospodstvo na čelu Cislajtanije, da nočejo več iti niti v deželni, niti v državni zbor.

Preteklo je več let, in spet se je Čehom nekoliko pokazalo solnce; Schmerling je pal in njegov naslednik Belkredi je ustavo ustavil. Že proti koncu Schmerlingovega vladanja so po pristopu federalistov na stran Čehov, ti dobili večino v českem deželnem zboru, in zato so spet upali, da dobijo svojo moč nazaj. Vrhunec pa je dosegla njihova sreča, ko je bil 2. januarja 1867 sklican zvrnedni državni zbor. Ker so takrat že imeli v českem in morsvskem deželnem zboru večino, ker so se z njimi družili Poljaki, Slo-

venci in tirolski Nemci in delali proti februarški ustavi; so res upali, da gotovo dobijo veliko prednost v državnem zboru, katero so prej imeli Nemci, in, da jim bode tako mogoče, se zoperstaviti z uspehom bližajočemu se dualizmu. V obljubljeni deželo, ktera je že tako krasna pred njimi ležala, vendar niso prišli; ptuji Nemeč je bil, ki jim je zaprl pot. — Redni državni zbor je bil sklican; pri novih volitvah v deželni zbor, so spet izgubili večino in tako so bili primorani stopiti spet nazaj. Pogodbo z Madjari je državni zbor odobril, in ustava od 21. decembra je bila priča, da so Nemci sploh zmagali.

Iz vsega tega se celo jasno vidi, da so se Čehi že više 19 let, od 13. marca 1848 do 21. decembra 1867 — po kratkem veselem upanju vsikdar z žalostnim srcem pričali, da so se še zlo motili v svojem upu, in zato so zapustili za zdaj vsako politično delo v deželnem in državnem zboru. Kar se tiče kulture, pravi Fischhof, da je na tako visoki stopnji kakor pri Nemcih, njihova delavnost pa zlo prekosi delavnost Nemcev. Česki kmet čita prav marljivo politične časnike in opazuje vsako politično gibanje, narodnosti je popolnoma zaveden in jo čišla čez vse.

Poljakov

je vseh skupej blizu 2,328.000 in sicer v Galiciji 2184.000, v Šleziji 139.000 in v Bukovini 5000; o njih pravi Fischhof, da zidajo svoje značne gradove zmirom zvun Avstrije, jih vodi zmirom le ena misel in želja, nekdanje samostalno kraljestvo poljsko. Brez sedanosti živijo Poljaki samo od spomina na pretoklost in od upanja na bodočnost, in tako blodijo od ene stranke k drugi. Oni ne ljubijo Avstrije kot svojo domovino, ampak jo čislajo kot svoje zavetje. Oni so prijatelji dualizma zato, ker od madjarskega in dunajskega nemškega državnega zbora več koristi pričakujejo za svojo idejo, kakor od državnega zbora dunajskega, v katerem bi imeli večino Slovani. Zmirom že od 1848 leta so se bojevali za pravice Madjarov. Največ upanja so imeli, da svoje kraljestvo spet dobijo od kremzirske ustave in spet pri posvetovanju zadnje ustave leta 1867, in zato so se zlo kazali kot prijatelji vlade in so v mnogem popustili, čeravno ne radi. Zdaj so se vendar spet zdramili in začnejo delati, ali kako dolgo in kako, to je lahko misliti ker Poljaki so le zmirom Poljaki.

Rusinov

je okoli 3,000.000 in sicer v Galiciji 2,300.000 in Bukovini 230.000, v Ogerski pa 470.000. Rusini so bratje Poljakov, ktere vendar strašno sovražijo, kar hoče Poljak, noče Rusin, in kar hoče Rusin noče Poljak. Rusini se po veri in narečju ločijo od Poljakov; od leta 1865 se Rusinom po vladi in Poljakih velika krivica godi, zato obračajo zdaj oči v Rusijo, čeravno so bili prej najbolj verni Avstrijani. (Dalje prih.)

Nove ces. postave in ukazi.

Sreberne desetice stare od let 1848 in 1849 se pri cesarskih davkarskih in drugih javnih blagajnicah (kasah) bodo jemale samo do konca tega meseca; do 31. marca (sušca) tekočega leta, pa se še bodo jemale za plačilo ali zameno pri glavnih cesarskih deželnih blagajnicah. Od pr-

vega aprila naprej pa se bodo jemale samo pri državni blagajnici na Dunaju. To tudi velja o papirnatih desetih, Postava, ktera davkov oprostuje novo zidane, prezidane in dozidane hiše za 16 ali 12 let, velja še tudi za leto 1870 in 1871.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

(Dalje.)

1. Sadno drevje sploh ali v obče.

Vemo, da je Bog sam prvima človekoma v raji ali paradizu v živež sadje odkazal, ker njima še ni bilo mogoče si iz žita kruh narejali. Ravno tako je verjetno, da je ljudem v prvih časih večidel sadje v hrano služilo; in ker se takrat ljudje niso bili tako zbirljivi o živežu kakor dandanašnji, so toraj tudi s slabšim sadjem bili zadovoljni; s časoma se je pa vse to spremenilo do te stopnje, na kateri sedaj stojimo in živimo. Imamo pa tudi ptuje sadje. To se je tako zgodilo: Ljudje so v ptuje kraje prišli, tam so videli še lepše in boljše sadje raznega plemena, in želeli so ga tudi doma imeti, so ga prenesli, doma posadili in tako svojemu kraju ga privadili. Kar imamo prav žlahnega sadja, je večidel iz ptujih krajev, kakor: črešnje, višnje, breskve, kajsije ali marelice, orehi, kutne, debele slive itd.

Nektero sadje pa pri nas še sedaj ne stori, in ni še vdomačeno, da bi brez posebnega oskrbovanja sad rodilo, in se toraj le po vrtil pri nas najde, kakor kisle limone, in rumene, sladke pomorance. Smokve ali fige, ki so surove in suhe na prodaj, in po trikrat na leto obrodijo. Drevo v zimi rado pozebe, slamo obvito ga pa miši oglodejo, z gnojem pokrito se naj bolj obvarje pred mrazom in mišmi. Oljka ima ozko, blede perje, podolgovate maslenke kakor črešnje debele, iz katerih se olje tlači, in le v toplih krajih stori. Lavorika ima črno dišeče zrnje, ktero jedilom dišavo dá, ki ga je skozi zimo z gnojem zagrniti, da ne pozebe. Mandeljnovo drevo ima sladka jederca; se mora pa z rjuho pokriti, kadar spomladanski mraz namerjava in je drevo v cvetju, v obče pri nas slabo rodi. Dalje je sadje požlahnjeno ali nepožlahnjeno. Vse požlahnjeno sadje je po človeški umetnosti svojo žlahnost zadobilo, postavim s presajenjem, cepljenjem in tančnejšem oskrbovanjem. Nepožlahnjeno sadje pa je tisto, ktero je še svojo prvo divjo natoro in lastnost ohranilo, kakor: oreh, dren, kostanj itd.

Deli in posamezno sadno drevje.

Med vsemi rastlinami drevje najviše in najmočnejše priraste; ima pa korenine, deblo in veje, ktere se v en vrh ali več vrhov razprostirajo, in mladike, listje ali perje, popke ali brstje, cvetje in sadje poganjajo. Od zunaj odeva drevje skorja, med skorjo in terdim lesom je tenko ličeje, lika ali lub, za tem belina in sredina lesa, ki ima v sredi stržen ali svrž, ter se tudi srčika imenuje.

Sadno drevje nam največ dobička prinese, rodi sadje in nam tudi les da za razno orodje v domačo rabo in na prodaj, kakor: oreh, črešnja, sliva, kostanj itd. Jablan ali jablana ima okrogla, sladka, pa tudi kiselna jabelka, ki se v režnjah sušijo in v jabelčnik tolčejo za hladivno pijačo. Hruška nosi podolgovato, sladko sadje; tepka da dober hruškovec. Črešnje so zdrava jed, surove in suhe; posebno kisle višnje. Slive so surove in suhe žlahni sad, iz katerih se tudi slivovec dela. Orehi dajo sladko jederče za potico ali pogajo in za olje, in kostanj dobre kostanje, oba pa dragi les. Ravno tako tudi sliva in črešnja dasta koristni les. Kutne se posušijo, ki so jako dišeče, hitro pa zginejo zelene. Breskve pri nas navadno po vinogredih in vrtilh rastejo, pa tudi marelice po tih krajih sadimo; v sredi imajo koščice, jabelka in hruške pa peške. Nešplje po sadunosnikih rastejo, kakor tudi skorši, ter dajo dober, okusen sad, ako je vgojen in vležan. Murve dajo otrokom oslastno zrnje, sviloprejkam pa tečno perje. Ribiz ima kiselne, rudeče jagode za zobanje, pa tudi za pokuho. Kosmatinke imajo ternasto perje pa rumenkaste sladke jagode.

Med sadje se štejejo tudi rudeče jagode, ki na rožnatih stebličkih po bregih na toplih krajih rastejo, in so žlahnega duha in pokusa; zrele z vinom ali sladkorjem, ali pa same

dajo hladivno, prijetno jed. Po vrtilh raste debelejša sorta, po imenu drozki. Iz tega je očitno, da je mnogovrstnega sadja, ki pri nas dozori, vendar ni mogoče vseh plemen omeniti, ker samo jabelk je več od tisoč raznih sort; ravno tako se tudi hrušk šteje okoli tisoč. Da si pa vemo boljših plemen izvoliti, se bodo poredoma nektera imenovala in ob kratkem popisala. (Dalje prib.)

Gospodarsko oznanilo.

Spindler Tomaž v Drakovcih pri Malinedelji, pošta Ljutomer, izvrsten drevorejec ima blizo 3000 2—5 let starih jablanic, med katerimi je največ zimskih mašancek in jih prodaja po prav nizki ceni, namreč po 20 do 50 kr. a. v. Če kdo boče lepe jablanice kupiti, naj se pri njem oglasi. Priporočamo njegova drevesnica vsem gospodarjem.

Zgodovinski spomini.

(Priobčuje J. M.)

Slovenski jezik pridvorni jezik.

Sredovečni nemški pesnik in vitez Ulrich, žlahni z Lichtensteinov, ki se je v začetku 13. stoletja prej ko ne na Štajerskem ali pa na Moravskem narodil (leto rojstva ni natanko znano) je nam v svoji knjigi imenovani „Frauendienst“, t. j. službovanje gospem posvečeno zapustil imenitno pričlo slovenskega jezika v 13. stoletju. V omenjeni knjigi popisuje nemški vitez svoje popotovanje kot gospa Venera iz Benetek skozi Lombardijo, Furlansko, Koroško, Štajersko, Avstrijsko v Čehe.

To popotovanje se je godilo leta 1227 takrat, ko je vojvodil na Koroškem Bernard II., zet Premisla Otokara I., kralja Českega. Vojvodil je namreč od leta 1201—1256.

Na Vratih (dandanes po nemško „Thörl“) med Trebižem in Podkloštrom (Arnoldstein) v Zilski dolini, je pesnik kakor v navedeni knjigi pravi, srečal Koroškega vojvoda in okoli 100 koroških vitezov, ki so ga tukaj kot gospa Venere potujočega pričakovali in slovesno sprejeli.

„Knez in tovarši“ tako pripoveduje, „so me pozdravljali klicaje: „Buge waz primi gralva Venus“, t. j. „Bog vas primi kraljeva Venera!“ Pozdravili so ga tedaj v slovenskem jeziku knez in vitezi njegovi, slovenski jezik je bil tedaj takrat še pridvorni jezik.

Kaj si dekleta vse izmislijo, da bi ženina dobile!

Na murskem polju in v murških vrtilh živijo sinovi in bčere tistega naroda, o katerem Nemci učijo a nemškutarji verujejo, da ni za drugo na svetu, kakor da drugim služi, jesti in piti spravlja, in za to dačo plačuje: — slovenskega a. Odkod imajo Nemci ta nauk, in s kakimi čudeži so svojim učencem, nemškutarjem spričali to vero, o tem sv. pismo ni tudi ustmeno izročilo molči. Slovenci pravijo, da je to kriva vera in lažnjiv nauk. Jaz tega ne bom pretresoval; kdor hoče pravo izvediti, naj bere krščansko dogmatiko in moralijo, velim krščansko, a ne nemške, madjaronske ali labonske. —

Med omenjenimi Slovenci na murskem polju in v murških vrtilh pa je kaj lepih Micik in Zalik, kakor pravijo tisti pajbari. Tiste deklice pa imajo eno željo, ktero sicer kakor dekleta po drugih poljih in vrtilh zakrivajo, pa se je znebiti ne morejo, dokler se jim ne izpolni želja po ženini. Iz te želje je izrasla vera, ktera bi v minolih časih, ko so v Veržeju še nemškutarji bili, imenovala se vera verženske korenine, in je smešna, kakor je nemškutarjska grešna.

Na Andrejevo je v Veržeju semenj. Ktera se želi omožiti, mora se sv. Andreju postiti, na Andrejevo pa v Veržeju iti na semenj in si robeč kupiti. Ta verženski robeč mora do božiča vsak den robiti; na sveti post mora biti zarobljen; na sam sveti den pa ga mora pri sebi imeti pri vseh treh mešah. Kedar gre spat, mora veržensko zarobljeni robeč pod glavo djati in na njem spati. Kedar kolednjaki pod oknom kolednico odpojejo, začne se ji senjati, in v senjah vidi pajbara, kibo njen ženin.

Za ovo vero menda nobeno slovensko dekle ne bi hotelo življenja dati; stokrat boljša pa itak je, nego vera nemškutarska.

Dopisi.

Ptuj, 1. jan. (Kako nemškutarski okrajni zastop gospodarji z narodnim premoženjem.) — Ptujski okrajni zastop si je omislil lepo število dragih, do 2 seznaja dolgih hrastovih soh; znabiti za to, ker popravlja mostove čez jarke in potoke naše okolice? med katerimi so neki tako slabi in luknjasti, da bi potrebno bilo vozaču prenašati konje in voz; sicer veznejo, noge polomljejo in kolesa potrpljejo; kakor se je na dan sv. Katarine nekemu Ščavincarju pripetilo. Bog ne daj, od tiste dobe, odkar ima ta zastop nadzorništvo cest in mostov, se res v nekterih krajih skoraj s praznim vozom ne more voziti.*)

Kaj pa je z sobami? Se bodo morebiti kamo v razstavo poslale, da svet zvê, kje je še lepa hrastovina doma? Res, v žalostno razstavo za žuljenega Slovenca? Tiste lepe hrastove sohe morajo povsod, kjer se ceste ločijo, ali križajo, ko kažipotiti služiti. Se vé, na slovenski zemlji za Slovence? Bog ne daj, samo za trde Nemce, katerim se poljubi po naši slovenski deželi potovati s trebuchom za kruhom. — Tako n. pr. nosi ena tistih soh ne daleč od Ptuja, kjer se cesta loči, in ena proti Ljutomeru drži, na deski napis: „Nach Domau und Lutteberg.“ Kje neki je ta nesrečni „Lutteberg“? Ali se znabiti v novejših časih ta prijazni trg po „šprahi“ tamošnih nemško-slovencev tako veli? Kolikor takih kažipotov smo do sedaj videli, nosijo vsi le nemške napise, slovenskega nobenega. Prašamo Vas, dragi Slovenci, kdo pa Vam dela slovenske kažipote po nemškem delu Štajarske, koliko ste jih že videli s slovenskim napisom? Ali imate res toliko denarja, da tako velikodušno za bogatejše Nemce skrbite, ki vas zaničujejo in vam od svojega bogastva celo nič ne dajo? in res zaničevanje zaslužimo, ako tako bedasto ravnamo. Po Nemškem vidimo nemške, po Ogerskem madjarske, po Hrvaškem hrvaške napise; dosledno bi tedaj morali na Slovenskem biti slovenski; ako pa delamo za Nemce kažipote, moramo ravno po tisti pravici jih delati za Madjare in Labe, saj so tudi naši sosedi tako, kakor Nemci.

V okrajnem zastopu v Ptuj sedijo tudi nekteri pridni Slovenci, poznamo gosp. C. pri sv. Marjeti, M. pri sv. Urbanu, D. pri sv. Andražu, ali ste Vi tudi glasovali za nemške kažipote na Slovenskem? Ako ne, oznanite nam v „Slov. Gospodarju“, kako se je ta reč vršila, da mi ptujski slovenski okoličani Nemcem drage kažipote narejamo.

Eden za več, ki drage nemške kažipote plačujejo.

Iz Makol 3. januarja. (†) Dragi „Slov. Gospodar!“ Dovolj mi mali prostorček, da omenim žalostno dogodbo, ki se je zgodila 28. decembra pret. leta v srenji Dešni. Tamo ima neka žena vinograd; ker je bila bolna in ni sama iti mogla po vino, pošlje svojega 14 let starega vnuka in soseda v klet, da bi prinesla neke bokale vina domu; ko sta si v kleti vino natakala, pridejo trije malopridneži in začnejo za piti tirjati, kar sta jim tudi rada dala, kar je namreč tudi bilo prav; ko še vendar s podarjenim niso bili zadovoljni in so še več zahtevali, sta rekla, da več ne smeta dati, ker vino ni njihno; na to si začnejo po sili vino točiti, kolikor jim je bilo ljubo. Ko jih vendar z lepa iz kleti spravita, vzameta posodo z vinom in se podasta domu; komej sta dva streljaja daleč prišla, se približajo potepuhi za njima in začnejo soseda grdo psovati in eden ga začne celo po glavi tolči z debelo palco, ko je sosed videl, da mu gre za življenje, potegne dvocevno pištolo iz žepa, vstrelji iz jedne cevi vendar tako, da ni nikogar zadel, in ko so ga potem še bolj začeli tepsti, vstrelji iz druge cevi in zadene onega, ki ga je tepel tako zlo, da je v 24. urah umrl. Kteri je zdaj kriv umora? Jaz mislim, da sta kriva oba, več vendar tisti hudobnež, ki je začel rzasajati in tepsti poštenega in pridnega moža. Največ pa so takih žalostnih dogodeb krive gosposke, ktere takih potepuhov bolj ostro ne kaznujejo, in nošnje orodja, kakor pištol, pušek in velikih nožev ne prepovedu-

*) Slišali smo, da je tisti odbornik okr. zastopa ki ceste nadgleduje, dal do svojega vinograda prav dobro cesto narediti. Seme malovredne, če se le jaz dobro vozim, vozite se drugi kakor hočete ali morete. Je to res gosp. S.? Pis.

jejo, če bi se vsakemu orožje vzelo, ki ga zmirom seboj nosi, in bi se ostro kaznoval, bi gotovo bilo bolj varno živeti.

Kmet.

Iz Ljutomera. V zadnjem listu III. tečaja „Slov. Gospodarja“ je bilo brati v dopisu iz Ljutomera, da je g. Anton Božič stavljal interpelacijo pri okrajnem zastopu, kar je vendar pomota, in zato prosim, da se to popravi do tega, da je le gosp. A. Rožič, zdravnik v Ljutomeru in okrajni zastopnik stavljal ono interpelacijo, tudi on je bil izvoljen za nadzornika, in le on je dobil nezaupnico od okrajnega zastopa in sicer zato, ker je ta gospod imel strašno mnogo opraviti s tem, da je zmirom in po vseh krajih iskal slovenskega kralja, in ker je pri tem važnem poslu kot nadzornik pozabil na svojo dolžnost, namreč na to, da bi pregledal račune. Tudi vodstvo ljutomerskih nemškutarjev je prevzel dr. Rožič.

Dalje še naznanjam, da je vrli narodnjak dr. Ploj se odpovedal nadzorništva, kar je voda na nemškutarski mlin, pravijo namreč, da v prihodnje ne bodo volili nobenega več nadzornika, veselijo se vendar zastonj, ker trdno sem prepričan, da se narodni zastopniki ne bodo ravnali po nemškutarskih željah.

Iz Artič, 2. januarja 1879. — Pusti mi dragi „Slov. Gospodar“, da tudi jaz neke vrstice prinesem, ker še morebiti nikdo ni v tebi kaj čital iz artiške fare. Tudi jaz ti nimam kaj posebnega povedati, če ni to, da marsikteri pričakuje tukaj boljšega vremena v novem letu. Preteklo jesensko slabo vreme nas je tako v vsem zadržalo, da si marsikter kmetič ni mogel svoje zimske setve v zemljo spraviti, pa tudi to, kar je posejanega, se kaže zlo slabo in ne obeta obilne žetve; nekoliko časa sem že namreč zmirom dežuje, in zato zmirom voda na njivah stoji, zdaj pa je celo led, ki bo prej ko ne, setvo celo zadušil. Tudi prezgodni sneg nam je neusmiljeno mnogo sadnega drevja polomil, lahko si je zato misliti, da nam bode pri vsem tem prihodnjič veliko manjkalo. Tudi vina smo preteklo leto malo dobili, ali vendar precej dobro kapljico.

Zdaj pa še nekaj opomnim zastran učiteljev pri naši šoli. Imeli smo res prav izvrstnega učitelja, preselil se je vendar na kranjsko mejo; bil je prav priden narodnjak, ki je mnogo farmanov nagovoril, da so se vpisali v Mohorsko društvo, pri katerem prej ni bilo niti jedne duše iz artiške fare. Pečal se je tudi mnogo s kmetijstvom, in je posadil in požlahnil prav mnogo drevesic, tako, da je šola prav lepo s sadnimi drevesicami okinčana. Ali, žalibog, da se za reve drevesica zdaj nikdo več ne briga, nikdo jih ne oskrbuje in večidel jih je že celo polomljenih, škoda tedaj za trud, ki ga je imel oni priden učitelj. Tudi cerkev se je v vsem predrugačila, in orgle imajo največkrat počitke. O kako žalostno se je vse v kratkem spremenilo! — Z Bogom, drugokrat kaj drugega!

J. K.

Politični ogled.

Na Dunaju se zdaj cela politika suče okolo adres, ki se izdelavajo pri odsekih gospodske zbornice in zbornice poslancev. Poslanec Tinti, ki bo sporočeval o adresi, je napravil tudi adresin načrt in ga je predložil odseku, načrt se je v mnogih delih odobril, v mnogih pa se je mnogo ostreje napravil; dobro bi bilo, če bi se v adresi kaj bolj določnega reklo, kakor se je reklo v prestolnem govoru, o katerem še dan danes nikdor ne vé, kaj se je hotelo reči. Avstrijski državljani imajo pravico, na tanko izvedeti, kaj njihovih zastopniki o tako važnih vprašanjih mislijo.

Pri generalni debati adrese je Grocholski grajal načrt adresin, ki sili do tega, da se bo vpeljal obsedni stan.

Schindler je za tako adreso, po kateri bi se naj vpeljal mir brez vsake sile. Svetec je rekel, da vsi avstrijski narodi želijo, da bi se enkrat že napravila pogodba z vsemi narodi, in tako odpravil sedajni stan. Kuranda, da se nebi smelo pri adresi ozirati na Čehe, ki se zdržavajo sedanjje politike. Pri specialni debati sta rekla Svetec in Grocholski, da se tudi nahajata na ustavnem stališču, in želita vendar, da se ustava premeni.

Pri seji 11. t. m. odbora za adreso je rekel predsednik, da je izvedel od ministerstva, da je cesar ukazal, da se morete obe ministerski razložbi (memorandum) ki ste se izročili cesarju, razglasiti.

V adresinem načrtu gospodske zbornice, ktere ga je izdelal Anton Auersperg, se izreka hvala cesarju za priznanje dozdanje delavnosti državnega zbora, ktero je izrekel v prestolnem govoru, in da se v tem že zadost jasno kaže, da cesar želi, da bi gospodska zbornica v tem zmislu, kakor do zdaj delala. — Obžaluje se v adresi prigodba v Dalmaciji. — O ustavi pa pravi: „Ustava je že tako prišla do naj skrajnejših mej tega, kar se zлага z močjo in edinstvo države, in gosposka zbornica se mora zato močno zoperstavlјati vsaki premembi ustave.“ Kdor pozna gospose, ki so izvoljeni v odsek, za izdelanje adrese, se ne bo čudil, če bo čul, da se je napravila adresa v takem zmislu.

Ministerska kriza je zdaj odložena do sklepa adresne debate. Dunajski časniki so začeli spet strašno divjati in trdijo, da ni mogoče se pogoditi s Čehi, Slovenci in Poljaki, in skazujejo, da bodo Nemci v Avstriji pogubljeni, ako se ustava spremeni, kakor večina avstrijskih narodov hoče.

Iz Galicije se pišejo prav zanimive stvari, iz katerih se vidi, kako Giskra misli o Čehih. Piše se namreč: Ministerstvo Giskrovo se že pripravlja na vojsko zoper Čeha. Trdnjave Kraljev Gradec, Jožefov, se stihoma oborožujejo, česki odpustenci (urlauberji) so spet sklicani k svojim polkom, česki polki se prestavljajo v druge kronovine in mesto njih se pošilјajo nemški in ogerski polki v Česko. Tako se oborožuje ministerstvo zoper česko ljudstvo, in se pravi, nemški kraji na Českem so v nevarnosti.

Iz Rima se piše, da ste med zborniki dve stranki: svobodnomna in ultramontanska. V veri sicer med njimi ni razlike, ali ne zlagajo se v tem, kaki položaj da bi imel zbor z ene strani proti cerkveni vladi, z druge proti zdanjemu državnemu društvu. Ultramontanska stranka hoče, da bi se papež „govoreč iz stolice“ proglasil kot nezmotljiv, pa da zbor napravi cerkvene zaukaze tudi v takih vprašanjih znatnosti in državnega življenja, ki niso z vero naravnost v zvezi, in o katerih svobodnomna stranka misli, da tirja modrost in previdnost, da se preidejo. Vladika Strossmajer, ki je tudi član svobodnomne stranke, je govoril 30. decembra in sicer poldrugo uro, ostrumno in zgovorno, njegov govor se je zlo dopal celi njegovi stranki, in francoski in ameriškanski škofi so mu čestitali zaradi tega govora. Zdaj pa se piše „Wandererju“ iz Rima, da sta dva nepoznana človeka napadla Strossmajerja, in sicer zato, ker je govoril svobodnomno in graja versko netrpnost. Ljudje, ki so pritekli, so ona malopridneža pregnali in vladiki se nič ni zgodilo. (?)

V Dalmaciji napreduje prav dobro pomirjenje, zlasti od onega časa, kar je cesar nektore uporne kraje pomilostil. Sliši se tudi, da hoče vlada nekoliko škode prebivalcem poplačati. Orožja pa posebno Krivošijanci nočejo oddati.

Na Francoskem so zdaj z Napoleonom in z ministerstvom nekoliko bolj zadovoljni, ker se tajiti ne more, da je Napoleon nekoliko liberalnosti dovolil.

Španjoleci so zdaj spet novo ministerstvo dobili, kako dolgo bodo zadovoljni z njim, se še ne vé.

V Italiji hoče vlada posebno vero vpeljati in se celo ločiti od Rima.

Novičar.

(Čitalnica Mariborska.) Gospod Janko Pajk, izbran za našega tajnika, ne more se lotiti tega opravila. Zatorej sklicem gg. ude po društvenih pravilih v občni zbor dne 15. t. m. zvečer ob osmih, da se izbere drugi tajnik za tekoče leto, in drugi odbornik, če bi se novi tajnik izbral izmed dosedajšnjih odbornikov. Predsednik.

(Za službo gimnazijskega ravnatelja v Mariboru) se je pre že oglasilo 13 gosp. učiteljev. Čuje se vendar, da imata največ upanja do te službe g. prof. Gutscher v Mariboru in dr. Lindner v Celju.

(Stolico za slovenski jezik) na graškem vseučilišču bode vlada vendar po dolgih prošnjah osnovala, kakor se pravi. Ako se to res zgodi, pričakujemo da pride na to častno mesto naš učeni rojak gosp. dr. Krek, ki že zdaj tamo uči staro slovenščino.

(Konečna obravnava dogodbe na Igu.) To dogodbo smo popisali v lanskem listu, tedaj je našim bralcem tudi znana. Pretekli teden je bila končna obravnava pri ljubljanski deželni sodnji. Bilo je zatoženih 13, zagovarjal jih je dr. Costa. Razprava se je vršila v slovenskem jeziku. Sodnija ni našla

nikakoršnega hudo delstva, in zatožence le obsodila zaradi pregreška razbuke. Postava namreč veleva, da če se množica nabere iz kakoršnegakoli, čeravno nedolžnega namena, in ji gosposka ali javna straža veleva raziti se, če to ne stori, je kriva pregreška razbuke (steka ali hrupa).

(Velikovski odvetnik dr. Pavlič.) si je hotel v slovenskem mestu Plibergu ustanoviti odvetniško podružnico, toda pliberški nemškutarji, ki so se bali, da bi vrli rodoljub tamnošno ljudstvo iz tisočletnega spanja zbudil, so brž zoper to pri viši gosposki pritožbo napravili. Deželna sodnija jih sicer ni uslišala, deželna nadsodnija in najviša sodnija ste pa soper dr. Pavliča odločili, ter mu advokatno podružnico v Plibergu prepovedali. Nemškutarji pač vse dosežejo pri sedanji vladi!

(Strašen požar) 27. pret. meseca ob enajsti po noči je začel goreti sloveči Riterjev ameriški mlin v Stračicah 10 minut od Gorice. Mlin je imel 5 nadstropij, ogenj je izšel v petem nadstropju in sicer, kakor pravijo, zaradi tega, ker je bila počila ena gazna cev. Delavci vsi prestrašeni so drli doli, in ko se je zvedelo zakaj, so djali sicer vsa spodnja nadstropja pod vodo, ker so vendar teške mašine iz gora padale, so predrele pode, in ves mlin je pogorel popolnoma. Poleg stoječe hiše so bile rešene.

(Zvon), lepoznanski list je prvega t. m. prvokrat zagledal beli dan in sicer v prav lepi obliki. Zazvonil je prav lepo pesem „Lovsko“, „Pri zibeli“ in še druge drobne pesmi; zraven tega je še prinesel mnoge druge lepe stvari. — Bog daj, da bi ga rodoljubi tako dobro podpirali, da bi zvonil prav mnoga leta.

(Konec krivoverstva na otoku Madagaskar.) Kralj na tem otoku je dal vse krive bogove sožgati in je z vso rodovino in mnogimi zlahetneži pristopil k sv. kristjanski veri. To so posnemali tudi vsi stanovniki dežele Imerina, kjer so tudi vse krive boge sožgali. Ko so naj vekšega boga hoteli sožgati, se je zbralo veliko ljudstva, ki je kričalo: „Tega ne morete sožgati, ker je bog.“ „Če je res bog ne bode zgorel,“ so rekli uradniki: „hočemo skusiti.“ Držali so ga tako nad ognjem, da je vse ljudstvo lahko videlo, kako je zgorel. — Drugi dan je ljudstvo samo vse krive bogove sožgalo in je pristopilo k sv. kristjanski veri.

(Nova bolezen krompirja.) Iz Francoske se piše o neki novi bolezni krompirja; listje se začne sukati, prihaja žolto, črno, suho in počasu povene ves krompirjevec. Sostavila se je zastran tega posebna komisija, ki naj bi bolezen preiskala in potrebne pomočke proti nji iznašla.

➡ Vsak gosp. naročnik, ki se bode zdaj oglasil, še dobi vse liste tega tečaja „Sl. Gospodarja.“

Tržna cena pretekli teden.	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptaju	
	fl.	k.	fl.	š.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	—	4	45	4	60	4	20
Rži	2	70	2	80	2	50	2	90
Ječmena	2	80	0	00	2	30	0	—
Ovsa	1	86	1	90	1	70	2	—
Turšice (koruze) vagan	2	45	2	80	2	50	2	60
Ajde	2	40	2	60	2	50	2	20
Prosa	2	60	2	70	2	00	2	50
Krompirja	1	20	1	—	1	10	1	—
Govedine funt	—	19	—	25	—	22	—	25
Teletnine	—	22	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črstve funt	—	26	—	26	—	25	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	10	50	10	—	12	—
„ 18" „	—	—	5	80	5	50	—	—
„ 36" mehkih „	4	—	0	00	8	—	8	50
„ 18" „	—	—	0	00	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	60	—	60
„ mehkega „	—	60	—	50	—	50	—	50
Sená cent	1	90	1	70	1	60	1	20
Slame cent v šopah	1	40	1	30	1	20	1	10
„ „ za steljo	1	10	0	90	1	—	—	70
Slanine (špeha) cent	42	—	26	00	44	—	27	—
Jajec pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 79 kr. a. v.

Ažijo srebra 20.25.

Narodno drž. posojilo 70.70.

Loterijne srečke.

V Trstu 8. januarja 1870: **48 52 25 71 73**

srečkanje je Prihodno 22. januarja 1870.